

Var Folkpartiets framgång i valet 2002 ett resultat enbart av tur? Av artikeln om mig och min senaste bok ”Den medialiserade demokratin – om journalistikens ideal, verklighet och makt” (SNS Förlag) i NU nummer 18 är det lätt att få bilden av att jag anser det. För att undvika missförstånd skulle jag därför vilja förtydliga den slutsats jag drar utifrån de undersökningar jag har gjort av valjournalistiken 1998 och 2002, intervjuer med journalister och partisekreterare samt av hur människor svarar i olika enkätundersökningar.

Folkpartiets valframgång 2002 var en kombination av både tur och skicklighet. Skickligheten låg i att folkpartiet under de senaste åren systematiskt försökt profilera sig i ett urval frågor och i ett lyckosamt arbete med att göra folkpartiets profil tydligare. Genom detta långsiktigt betonade arbete har folkpartiet blivit känt som ett parti som kämpar för bland annat en generösare flyktingpolitik, en tydlig Europapolitik, en skolpolitik som ställer krav och ett högre bistånd. Folkpartiet har också lyckats tvätta bort den osäkerhet som funnits om partiets förhållande till borgerligheten respektive socialdemokraterna.

Genom detta långsiktiga arbete krattade folkpartiet manegen, men om man vill förstå valframgången räcker inte detta som förklaringar. Det långsiktiga arbetet med att profilera folkpartiet var en nödvändig men inte tillräcklig förutsättning för valframgången.

Detta leder in på frågan om turens betydelse. Som vi alla vet blev förslaget om språktest den gnista som tände valrörelsen och som satte dagordningen i början av augusti 2002. Det gav folkpartiet uppmärksamhet, som gav en liten ökning i opinionsmätningarna, vilket resulterade i artiklar om folkpartiets framgång, och så vidare. Varför blev då språktestet en så pass stor fråga?

Det kan i stor utsträckning förklaras av den situation som rådde i början av augusti 2002. På redaktionerna fanns då en känsla av att valet redan var avgjort; socialdemokraterna skulle sitta kvar vid makten. Samtidigt fasade många för ännu en valrörelse på temat vård-skola-omsorg. I sikte fanns ingen spännande och dramatisk berättelse som kunde ge valrörelsen och journalistiken om valrörelsen liv och väcka uppmärksamhet hos läsare, lyssnare och tittare.

Förslaget från folkpartiet om språktest kom därför mycket lägligt. Det var oväntat, avvikande, konkret, en förenkling av en svår samhällsfråga, och det resulterade i konflikter. Allt detta är ingredienser som bidrar till att en fråga ska få stor medieuppmärksamhet. Att just Folkpartiet lade ett förslag om språktest passade med andra ord medielogiken perfekt.

Om situationen i början av augusti 2002 varit en annan, genom att det inte funnits något vakuum eller genom att något annat parti erbjudit en dramatisk och spännande berättelse, då skulle emellertid Gränsötalet och förslaget om språktest med all sannolikhet blivit ett tal och ett förslag bland alla andra. I den meningen hade folkpartiet tur: Folkpartiet erbjöd en avvikande och oväntad nyhet som kunde formas till en spännande berättelse just när det fanns en stor efterfrågan på en sådan. Men, och det är det som är det viktiga, det hade lika gärna

kunnat bli något annat parti som lyckats med detta. Tajmingen var och är alltid central, men också hopplöst svår att kontrollera. Här hade folkpartiet tur, och det var en kombination av tur och skicklighet som gav valframgången.

När det gäller framtiden och nästa val, kan folkpartiet emellertid inte räkna med att ha samma tur. Ska vi döma av den historiska erfarenheten talar det mesta tvärtom för att folkpartiet kommer att granskas hårdare nästa val och att det kommer att tappa röster under nästa valrörelse.

Min bedömning är att enda möjligheten för folkpartiet att behålla antalet röster i 2006 års val är om partiet lyckas ligga några procent över 2002 års valresultat när nästa valrörelse drar igång. Om folkpartiet ligger runt 16-18 procent i opinionsmätningarna i början av augusti 2006, då kan folkpartiet få ett bättre valresultat än 2002 även om man tappar några procent under själva valrörelsen. Någon ny ”effekt” ska man inte räkna med – nästa val kommer sannolikt något annat parti att gynnas av mediernas behov av spännande och sensationella berättelser.

Jesper Strömbäck

Forskningsledare vid Demokratiinstitutet

www.jesperstromback.com